

ОБЛКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ ВАНТАЖНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

*Жураковська І.В., канд. екон. наук, доцент
Тлущкевич Ю.Ю., здобувач вищої освіти
Луцький національний технічний університет*

Хоча існує думка, що ціна диктується ринком, вона одночасно може бути конкурентною перевагою. Тому інформаційне забезпечення цього процесу відіграє важливу роль в діяльності підприємства, основою якого є бухгалтерський облік. В нашому дослідженні ми стверджуємо, що основою ціни вантажних автомобільних перевезень є собівартість, формування якої вимагає якісного групування та аналізу транспортних витрат, їх зміни під впливом різних внутрішніх і зовнішніх факторів. Ця інформація надзвичайно важлива при ціноутворенні і визначенні конкурентної ціни перевезень на ринку.

За всього різноманіття методів не існує універсального способу встановлення цін на транспортні послуги [1]. Ціноутворенню приділено чимало досліджень, проте більшість з них мають маркетингове спрямування [1].

Нами проведено дослідження ціноутворення більш ніж 30 транспортних підприємств 2021-2022 роках відповідно до їх розміру, тобто кількості автомобілів. Результати досліджень показали, що значні в структурі витрат відбулись значні зміни у всіх категоріях підприємств. Практика ціноутворення на досліджуваних підприємствах (17 з 20 опитуваних) полягає в наступному: розраховується кількість потрібного пального відповідно до кілометражу і далі – націнка відповідно до розрахунків попередніх років. Тому інформаційною основою ціни є облік витрат пального. Але наші дані показують, що таке ціноутворення не правильне, адже частка пального у витратах підприємства міняється не лише протягом року, але й залежить від розміру підприємства. Наприклад, на підприємствах до 20 ав-

томобілів частка витрат на пальне у 2021-2022 роках зростала майже на 10%, тобто використання обсягів пального в якості основного чинника при ціноутворенні є виправданим і не було програшним у 2022 році, але для підприємств з кількістю автомобілів більше 20 частка витрат на пальне зменшилась на 6%.

Таким чином, при ціноутворенні у 2022 році досліджувані нами підприємства орієнтувались на показники 2021 року, відхилення в прогнозованій собівартості та фактичній у 2022 році представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Відхилення в прогнозованій собівартості послуг перевезень на досліджуваних підприємствах (середні показники)

№ з/п	Показник	Підприємства до 10 автомобілів		Підприємства до 20 автомобілів		Підприємства більше 20 автомобілів	
		Факт 2021	Прогноз 2022	Факт 2021	Прогноз 2022	Факт 2021	Прогноз 2022
1	Відсоток витрат на паливо та мастила для автотранспорту в загальних витратах підприємства	44,45	44,45	23,18	23,18	41,42	41,42
2	Витрати на пальне, тис. грн	4355	13036	7193	7528	20013	18219
3	Прогнозні витрати підприємства, виходячи з їх питомої ваги в 2021 році, тис. грн	X	29328	X	32476	X	43985
4	Фактичні витрати підприємства, тис. грн	9797	27114	31040	23980	48317	51844
5 (3-4)	Відхилення прогнозних та фактичних витрат 2022 року	X	2214	X	8496	X	-7858

Джерело: складено автором.

Ціноутворення витрат пропорційно використаному пальному на підприємствах з кількістю автотранспорту понад 20 автомобілів виходячи з їх частки у 2021 році створює прогнозну собівартість. Як наслідок, великі підприємства зазнали збитків у 2022 році, що підтверджується статистичними даними.

Тому, облік витрат на автомобільні перевезення має бути гнучким і таким, який пристосовується до різних факторів.

Нами сформульовано наступні вимоги до моделі обліку собівартості транспортних перевезень, яка є основою формування ціни:

- гнучкість, яка проявляється в легкості отримання даних, автоматизації;

- адаптивність, тобто можливість використання на більшості підприємствах.

Аналіз фактичних даних свідчить про важливість використання нормативного методу з подальшим аналізом відхилень з наступних причин:

- витрати на паливо, пропорційно яким ведеться розподіл витрат, списуються в кінці рейсу, тому бувають місяці, де списано багато пального (закінчення більшості рейсів) і місяці, де списано незначну кількість пального. Відповідно, загальновиробничі витрати за місяць будуть розподілені непропорційно по рейсам;

- фактична собівартість визнається після надходження всіх документів і розподілу витрат, цей період не співпадає з кінцем місяця;

- постійні витрати непропорційно відносяться до рейсу.

Упровадженню моделі передують розробка якісної облікової політики з переліком витрат прямих і тих, що підлягають розподілу. Наші дослідження показали, що перелік витрат практично однаковий, але розподіл витрат пропорційно лише пальному спотворює собівартість, так як пальне списується в кінці рейсу, а не в кінці місяця.

У сучасних умовах «життя» бізнесу, потрібно врахувати зміни зовнішнього середовища, та знайти можливості ефективного впливу на формування попиту і пропозиції транспортних послуг, відштовхуючись від собівартості послуг. Запропонована модель обліку відрізняється від аналогічних тим, що передбачено постійний моніторинг структури витрат не лише для управління ними, а й для використання норма-

тивного методу калькулювання при ціноутворенні. Метод не є трудомістким і апробований на двох автотранспортних підприємствах, показав свою ефективність та практичність.

Перелік посилань:

1. Радченко О. А. Особливості ціноутворення на транспортні послуги на основі маркетингового підходу. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. Вип. 4. С. 43-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2021_4_8

2. Даниленко В. І. Особливості маркетингового ціноутворення при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності в умовах військового стану *Економічний простір*. 2022. № 181. С. 55-59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2022_181_11

ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Ковальова Т.В., канд. екон. наук, доцент

Якімова В.С., здобувач вищої освіти

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Оборотні активи в діяльності підприємства мають велике значення, оскільки вони визначають ефективність використання капіталу та можуть впливати на фінансовий стан підприємства. Оборотні активи такі, як готівка, товари, незавершений виробництво, дебіторська заборгованість та інші активи, які підприємство може швидко здійснити в обороті [1, 2]. Вони призначені для реалізації протягом короткострокового періоду, зазвичай до одного року Їх ефективне використання допомагає забезпечити сталі поставки товарів або послуг, підтримує ліквідність підприємства та сприяє його успішному функціонуванню. Облік оборотних активів в діяльності підприємства є одним з ключових аспектів фінансового управління. Облік оборотних активів включає в себе їхнє визначення, класифікацію, оцінку та контроль за їхнім обігом. Це допомагає підприємству ефективно управляти своїми ресурсами, підтримувати ліквідність і забезпечувати безперебійну діяльність. Додатково контроль за оборотними